

**JAAN 2016/9 Gerechtshof 's-Gravenhage, 03-11-2015, 200.160.954/01,
ECLI:NL:GHDHA:2015:2946**

Eiswijziging, Twee-conclusieregel, Opdrachtverlening na indiening memorie van grieven, Afwijking twee-conclusieregel niet gerechtvaardigd, Goede procesorde

Publicatie	JAAN 2016 afl. 1
Publicatiedatum	18 februari 2016
College	Gerechtshof 's-Gravenhage
Uitspraakdatum	03 november 2015
Rolnummer	200.160.954/01 LJN ECLI:NL:GHDHA:2015:2946
Rechter(s)	mr. Van den Berg mr. Van der Helm mr. Bonneur
Partijen	Sagem Défence Sécurité SA te Boulogne-Billancourt, Frankrijk, appellante, hierna te noemen Sagem, advocaat mr. R.J. van Agteren te Amsterdam, tegen de Staat der Nederlanden (Ministerie van Defensie) te Den Haag, geïntimeerde, hierna te noemen de Staat, advocaat mr. M. van Rijn te Den Haag, met als tussenkomende partijen 1. Thales Nederland BV te Hengelo (Ov.), 2. Elbit Systems Land and C4I Ltd te Netanya, Israël, hierna te noemen Thales c.s., advocaat mr. B.J. Korthals Altes-van Dijk te Amsterdam.
Noot	mr. J.W.A. Meesters
Trefwoorden	Eiswijziging, Twee-conclusieregel, Opdrachtverlening na indiening memorie van grieven, Afwijking twee-conclusieregel niet gerechtvaardigd, Goede procesorde,
Regelgeving	

» **Samenvatting**

De Staat der Nederlanden treedt namens de Benelux op als aanbestedende dienst bij de aanbesteding van een nog te ontwikkelen onderdeel van de militaire uitrusting: het Smart Vest. In december 2011 verzendt de Staat een Request For Proposal (RFP) aan tien geïnteresseerde marktpartijen, waaronder Sagem en Thales en Elbit. Vier partijen dienen een offerte in, waarna drie van hen, waaronder Sagem en Thales en Elbit worden aangemerkt als ‘preferred bidders’. In mei 2014 deelt de Staat aan Sagem mee dat zij als tweede is geëindigd. Sagem start een kort geding en vordert de Staat te verbieden de opdracht definitief te gunnen aan de geselecteerde voorkeursleverancier, Thales, omdat de Staat in strijd heeft gehandeld met de beginselen van gelijkheid en transparantie bij het selecteren van een leverancier.

De voorzieningenrechter (Vzr. Rb. Den Haag 31 oktober 2014, nr. C/09/470881 / KG ZA 14/923, ECLI:NL:RBDHA:2014:13395, «JAAN» 2014/225) wijst de vorderingen van Sagem af. Sagem stelt tegen dat vonnis beroep in en neemt haar memorie van grieven op 28 april 2015. De Staat geeft de opdracht op 1 juli 2015 aan Thales c.s. en maakt dat op 2 juli 2015 door middel van een nieuwsbericht bekend. De Staat en Thales c.s. dienen op 8 september 2015 hun memories van antwoord in.

De oorspronkelijke vordering van Sagem strekte ertoe de aanbestedingsprocedure te stoppen en eventueel een heraanbesteding te bewerkstelligen. Sagem wenst haar eis aan te passen aan de omstandigheid dat de opdracht intussen is verleend, aangezien zij bij toewijzing van haar

oorspronkelijke vordering geen belang meer heeft. Zij wenst nu te vorderen dat het hof de Staat zal bevelen de uitvoering van de overeenkomst met Thales c.s. te staken en gestaakt te houden totdat in een bodemprocedure vonnis zal zijn gewezen, althans dat het hof een in goede justitie te bepalen voorziening zal treffen. Sagem brengt naar voren dat de Staat het voornemen om de opdracht te verlenen en de definitieve opdrachtverlening pas na indiening van haar memorie van grieven heeft bekend gemaakt en dat er daarom aanleiding is af te wijken van de twee-conclusieregel. De Staat en Thales c.s. hebben elk tegen de gewenste eiswijziging bezwaar gemaakt.

Het hof staat de eiswijziging niet toe, omdat er in het onderhavige geval geen reden is om van de (in beginsel strakke) twee-conclusieregel af te wijken. Het voornemen van de Staat om de opdracht aan Thales c.s. te verlenen was Sagem al vóór het vonnis van de voorzieningenrechter bekend en is in dat vonnis uitdrukkelijk vermeld. Zo al van Sagem niet had mogen worden verwacht dat zij daarop in haar memorie van grieven zou anticiperen, dan had toch van haar als actieve en oplettende deelneemster aan de onderhavige aanbestedingsprocedure mogen worden verwacht dat zij alert zou zijn op nieuwe bekendgemaakte feiten die die aanbesteding betreffen, zoals het op 4 juni 2015 bekendgemaakte voornemen tot opdrachtverlening en de op 2 juli 2015 bekendgemaakte opdrachtverlening, en dat zij daarop onmiddellijk zou reageren. Zij heeft dat pas op 22 september 2015 gedaan. Naar het oordeel van het hof is dat in elk geval te laat. Bovendien verlegt Sagem met de beoogde eiswijziging in een zeer laat stadium van de kort-gedingprocedure de koers van het debat. Zelfs al zou in dit geval een uitzondering op de twee-conclusieregel geïndiceerd zijn, dan nog kan de wijziging van eis niet worden aanvaard, omdat deze om de vermelde redenen in strijd is met de eisen van een goede procesorde.

Het hof houdt elke verdere beslissing aan en verwijst de zaak naar de rol van 1 december 2015.

» Uitspraak

Het vervolg van het geding

Het hof heeft in deze zaak op 17 februari 2015 een tussenarrest gewezen. Het verwijst voor het procesverloop tot dat tijdstip naar dat arrest. Daarna heeft Sagem bij memorie van grieven (met producties) zes grieven tegen het beroepen vonnis aangevoerd, die door de Staat en Thales c.s. elk bij memorie van antwoord (die van Thales c.s. met productie) zijn bestreden. De Staat heeft bij akte houdende producties nog producties in het geding gebracht. Sagem heeft vervolgens een akte houdende wijziging eis genomen, waarop de Staat en Thales c.s. elk bij akte hebben gereageerd. Daarna heeft Sagem nog een antwoordakte genomen. Ten slotte hebben partijen wederom arrest gevraagd.

Beoordeling

1. De onderhavige procedure betreft de gunning van een opdracht voor een modulair systeem met verschillende functies waarmee een militair kan worden uitgerust. De Staat heeft Thales c.s. als voorkeursaanbieder geselecteerd. De voorzieningenrechter in de rechtbank heeft de vordering van Sagem tot heraanbesteding afgewezen. Sagem heeft tegen dat vonnis beroep ingesteld en heeft haar memorie van grieven genomen op 28 april 2015. De Staat heeft de opdracht op 1 juli 2015 aan Thales c.s. gegeven en dat op 2 juli 2015 door middel van een nieuwsbericht bekend gemaakt. De Staat en Thales c.s. hebben op 8 september 2015 hun memories van antwoord ingediend.
2. De oorspronkelijke vordering van Sagem strekte ertoe de aanbestedingsprocedure te stoppen en eventueel een heraanbesteding te bewerkstelligen. Sagem wenst haar eis aan te passen aan de omstandigheid dat de opdracht intussen is verleend, aangezien zij bij toewijzing van haar oorspronkelijke vordering geen belang meer heeft. Zij wenst nu te vorderen dat het hof (bedoeld zal zijn: de Staat zal bevelen) de uitvoering van de overeenkomst met Thales c.s. te staken en gestaakt te houden totdat in een bodemprocedure vonnis zal zijn gewezen, althans dat het hof een in goede justitie te bepalen voorziening zal treffen. Sagem brengt naar voren dat de Staat het voornemen om de opdracht te verlenen en de definitieve opdrachtverlening pas na indiening van haar memorie van grieven heeft bekend gemaakt en dat er daarom aanleiding is af te wijken van de twee-conclusieregel. De Staat en Thales c.s. hebben elk tegen de gewenste eiswijziging bezwaar gemaakt.
3. Het hof zal de eiswijziging niet toestaan, omdat er in het onderhavige geval geen reden is om van de (in beginsel strakke) twee-conclusieregel af te wijken. Het voornemen van de Staat om de opdracht aan Thales c.s. te verlenen was Sagem al vóór het vonnis van de voorzieningenrechter bekend en is in dat vonnis uitdrukkelijk vermeld. Zo al van Sagem niet

had mogen worden verwacht dat zij daarop in haar memorie van grieven zou anticiperen, dan had toch van haar als actieve en oplettende deelnemster aan de onderhavige aanbestedingsprocedure mogen worden verwacht dat zij alert zou zijn op nieuwe bekendgemaakte feiten die die aanbesteding betreffen, zoals het op 4 juni 2015 bekendgemaakte voornemen tot opdrachtverlening en de op 2 juli 2015 bekendgemaakte opdrachtverlening, en dat zij daarop onmiddellijk zou reageren. Zij heeft dat pas op 22 september 2015 gedaan. Naar het oordeel van het hof is dat in elk geval te laat. Bovendien verlegt Sagem met de beoogde eisenwijziging in een zeer laat stadium van de kort-gedingprocedure de koers van het debat. Zelfs al zou in dit geval een uitzondering op de twee-conclusieregel geïndiceerd zijn, dan nog kan de wijziging van eis niet worden aanvaard, omdat deze om de vermelde redenen in strijd is met de eisen van een goede procesorde.

4. Het hof zal elke verdere beslissing aanhouden en de zaak verwijzen naar de rol.

Beslissing

Het hof:

- weigert de door Sagem gewenste wijziging van eis;
- verwijst de zaak naar de rol van 1 december 2015 voor uitlaten partijen;
- houdt elke verdere beslissing aan.

» Noot

Inschrijver in hoger beroep: anticipeer op definitieve gunning

Dit tussenarrest maakt duidelijk dat procederen in hoger beroep gepaard kan gaan met de nodige procedurele valkuilen. Appellant – de als tweede geëindigde inschrijver op een aanbesteding – werd hangende zijn hoger beroep tegen een vonnis in eerste aanleg geconfronteerd met definitieve gunning van de aanbestede opdracht aan zijn concurrent. Bij de formulering van zijn vorderingen had hij niet geanticipeerd op een mogelijke definitieve gunning. Toen hij vervolgens zijn eis wilde wijzigen, kreeg hij van het hof het spreekwoordelijke deksel op de neus. De eisenwijziging kwam te laat; voor een uitzondering op de zogeheten ‘twee-conclusie-regel’ zag het hof gegeven de omstandigheden geen aanleiding.

Inschrijvers die procederen tegen een voor hen onwelgevallige uitkomst van een Europese aanbesteding, moeten er rekening mee houden dat de verplichte opschorting van de gunning na bekendmaking van het gunningvoornemen – het in acht nemen van een standstill-termijn – slechts geldt totdat de voorzieningen-rechter in eerste aanleg vonnis heeft gewezen. Wijst de voorzieningenrechter het door de inschrijver gevorderde af, dan staat het de aanbestedende dienst vervolgens vrij om de opdracht definitief te gunnen. [noot:1] De mogelijkheid om tegen het vonnis hoger beroep (eventueel gevolgd door cassatieberoep bij de Hoge Raad) in te stellen, doet daar niet aan af. Met deze regeling wordt een evenwicht beoogd tussen het belang van de bezwaarmaker bij effectieve rechtsbescherming enerzijds en het belang van de aanbestedende dienst en de beoogde winnaar om zo spoedig mogelijk uitvoering te geven aan de beoogde overeenkomst anderzijds. [noot:2]

Zodra de aanbestedende dienst de opdracht definitief heeft gegund en een overeenkomst met de winnaar tot stand is gekomen, zullen de vorderingen van de teleurgestelde inschrijver zich moeten richten tegen de verdere uitvoering van die overeenkomst. Over de ruimte die de rechter heeft om wegens schending van de aanbestedingsregels in te grijpen in een eenmaal gesloten overeenkomst, wordt door de Nederlandse gerechtshoven verschillend gedacht. [noot:3]

Afgezien daarvan moeten partijen die procederen in hoger beroep rekening houden met de toepasselijkheid van de twee-conclusie-regel. [noot:4] Deze regel brengt met zich dat een appellant zijn grieven tegen het vonnis in eerste aanleg uiterlijk bij memorie van grieven naar voren dient te brengen. De achtergrond van de twee-conclusie-regel is dat de geïntimeerde er bij het inrichten van zijn verweer in beginsel van uit mag gaan dat de omvang van de rechtsstrijd in het hoger beroep door de appeldagvaarding/ memorie van grieven is vastgelegd en dat hij er geen rekening mee hoeft te houden dat zijn verweer tot nieuwe grieven aanleiding kan geven. [noot:5] De Hoge Raad heeft in het arrest *Willemsen/NOM* verduidelijkt dat deze

regel eveneens van toepassing is op eisenwijzigingen: ook die moeten door de appellant uiterlijk in de memorie van grieven kenbaar worden gemaakt. [noot:6]

Op de twee-conclusie-regel zijn door de Hoge Raad in het arrest *Wertenbroek q.q./Van Vlerken* enkele uitzonderingen geformuleerd. [noot:7] Eén van die uitzonderingen houdt in dat een eisenwijziging na memorie van grieven toelaatbaar kan zijn, *'indien daarmee aanpassing wordt beoogd aan eerst na dat tijdstip voorgevallen of gebleken feiten en omstandigheden en de nieuwe grief of de eisverandering of – vermeerdering ertoe strekt te voorkomen dat het geschil aan de hand van inmiddels achterhaalde of onjuist gebleken (juridische of feitelijke) gegevens zou moeten worden beslist, of dat – indien dan nog mogelijk – een nieuwe procedure zou moeten worden aangespannen om het geschil alsnog aan de hand van de juiste en volledige gegevens te kunnen doen beslissen.'* [noot:8] Deze uitzondering dient dan ook de proceseconomie. Voor alle uitzonderingen geldt dat een beroep daarop niet in strijd mag komen met de eisen van een goede procesorde. [noot:9]

Het is niet de eerste keer dat in een aanbestedingsrechtelijk hoger beroep gesteggeld wordt over de twee-conclusie-regel. [noot:10] In bovenstaande casus ging de aanbestedende dienst pas over tot definitieve gunning toen het hoger beroep al geruime tijd liep. Hij sloot de overeenkomst met de winnaar pas nadat appellant zijn memorie van grieven in appel had genomen. Appellant had in zijn appeldagvaarding en memorie van grieven niet geanticipeerd op een eventuele contractsluiting en evenmin in de bekendmaking van de gunning in een nieuwsbericht aanleiding gezien zijn eis te wijzigen. Na ontvangst van de memorie van antwoord verzocht appellant alsnog aan het hof om zijn eis te mogen wijzigen.

In het licht van het hiervoor aangehaalde arrest *Wertenbroek q.q./Van Vlerken* lijkt het in beginsel mogelijk om de eis in hoger beroep te wijzigen ingeval de aanbestedende dienst pas na indiening van de memorie van grieven tot definitieve gunning en contractsluiting overgaat. Er is dan immers sprake van *'na dat tijdstip voorgevallen feiten'*. De proceseconomie is er bovendien mee gediend dat dit nieuwe feit in de beoordeling wordt betrokken, zodat de appellant niet wordt gedwongen een nieuw kort geding te starten en daarin alsnog schorsing van de verdere uitvoering van de overeenkomst te vorderen.

Het Hof Den Haag legt in zijn tussenarrest echter een strenge maatstaf aan: het hof verwijt appellant dat hij niet reeds in zijn memorie van grieven heeft geanticipeerd op de definitieve gunning, mede gelet op het feit dat het voornemen tot definitieve gunning al voor het vonnis in eerste aanleg aan appellant bekend was en uitdrukkelijk in dat vonnis was vermeld. [noot:11] Ook indien appellant niet had hoeven anticiperen, is zijn eisenwijziging volgens het hof te laat. Appellant had als deelnemer aan de aanbesteding alert moeten zijn op nieuwe feiten betreffende de aanbesteding en daarop onmiddellijk moeten reageren. Wachten tot na indiening van de memorie van antwoord is daarmee niet in overeenstemming. Een koersverlegging in het debat in een zo laat stadium van de procedure is volgens het hof bovendien in strijd met de eisen van een goede procesorde.

Een algemene verplichting tot anticipatie op mogelijke (c.q. aannemelijke) toekomstige feiten wordt in de rechtspraak van de Hoge Raad niet aangenomen en gaat in mijn optiek ook te ver. Indien een appellant wordt gedwongen met alle toekomstige feiten die zich mogelijk zullen voordoen rekening te houden bij de formulering van zijn eis, leidt dat tot onnodige verbreding van het partijdebat en gecompliceerde procedures, hetgeen niet bijdraagt aan een efficiënte geschilbeslechting in kort geding. [noot:12] Het staat de aanbestedende dienst bovendien (in beginsel) vrij om alsnog af te zien van gunning; het gunningvoornemen houdt immers geen aanvaarding in van het aanbod van de winnende inschrijver. [noot:13] In zoverre is de definitieve gunning een onzekere toekomstige omstandigheid. Verder kan in aanmerking worden genomen dat het gaat om een nieuw feit dat de aanbestedende dienst volledig zelf in de hand heeft: hij besluit tot contractsluiting. Hij dient er dan ook rekening mee te houden dat de vorderingen van de appellant zich na contractsluiting niet langer zullen richten tegen het gunningvoornemen, maar tegen de dan tot stand gekomen overeenkomst (hetgeen overigens geen wijziging brengt in de grondslag van het gevorderde, noch in de overige relevante feiten).

Het Hof Den Bosch overwoog in dat kader eerder vorig jaar (en mijns inziens terecht) dat de contractsluiting als nieuw, door de aanbestedende dienst bewerkstelligd, feit met zich bracht dat de oorspronkelijke vordering haar zin verloor en dat daarin voldoende rechtvaardiging lag om een uitzondering toelaatbaar te achten op de twee-conclusie-regel. Het hof woog daarbij mee dat karakter en inhoud van de procedure niet wezenlijk veranderden door de eisenwijziging en dat de aanbestedende dienst ook niet serieus werd bemoeilijkt in haar verdediging. Het argument

van de aanbestedende dienst dat appellanten hadden moeten anticiperen op een definitieve gunning, werd door het hof gepasseerd. Dat anticipatie in aanbestedingskwesties gebruikelijk is, betekende volgens het hof niet dat daarmee het recht vervalt om later een eisenwijziging te vorderen. [noot:14]

Wel mag van een inschrijver die procedeert tegen het gunningvoornemen van de aanbestedende dienst, een actieve en oplettende houding worden verwacht. [noot:15] Bovendien moet een teleurgestelde inschrijver er zonder meer rekening mee houden dat de aanbestedende dienst hangende het hoger beroep tot definitieve gunning kan overgaan (hetgeen uiterst relevant is voor de formulering van zijn vorderingen). De Aanbestedingswet staat hier immers niet aan in de weg.

De contractsluiting was in deze zaak gecommuniceerd ruim vóór de datum waarop de aanbestedende dienst zijn memorie van antwoord moest indienen. Indien de appellant in de tussenliggende periode – na bekendmaking van de contractsluiting en vóór indiening van de memorie van antwoord – zijn eisenwijziging door middel van een nadere akte kenbaar had gemaakt, had de aanbestedende dienst gelegenheid gehad om bij memorie van antwoord te reageren op de gewijzigde eis. Onder die omstandigheden zou een uitzondering op de twee-conclusie-regel in mijn optiek gerechtvaardigd zijn. [noot:16] Materieel is dan immers voldaan aan het doel van de twee-conclusie-regel: de omvang van het debat in het principaal appel wordt tijdig gefixeerd, zodat de geïntimeerde weet waar hij aan toe is en niet in zijn verdediging wordt geschaad. [noot:17]

In dit geval wachtte de appellant echter tot na indiening van de memorie van antwoord door de aanbestedende dienst en ontnam hij de aanbestedende dienst daardoor de mogelijkheid om bij memorie van antwoord te reageren op de gewijzigde eis. De overweging van het hof dat dit in ieder geval te laat was, mede omdat een koerswijziging in een zo laat stadium van de procedure in strijd is met de eisen van een goede procesorde en appellant ruime mogelijkheden had gehad om de eisenwijziging voorafgaand aan indiening van de memorie van antwoord kenbaar te maken, is mijns inziens wel te billijken (mede gelet op het bepaalde in art. 130 lid 1 Rv).

Conclusies en enkele aanbevelingen

Voor de praktijk kunnen belangrijke lessen worden getrokken uit dit tussenarrest. Het is aan te bevelen om te allen tijde bij de formulering van de eis in de appeldagvaarding en/of de memorie van grieven zekerheidshalve te anticiperen op een mogelijke definitieve gunning. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van een voorwaardelijk geformuleerde eis ('indien en voor zover de aanbestedende dienst reeds tot contractsluiting is overgegaan'). In het licht van de maatstaf die het hof in de bovenstaande casus hanteert, heeft een appellant alleen dan zekerheid dat een definitieve gunning hangende het hoger beroep nog kan worden betrokken in het debat. Ingeval niet is geanticipeerd op een definitieve gunning, dient de appellant nadat hij daarmee is bekend geworden in ieder geval voortvarend te handelen en zo spoedig mogelijk een eisenwijziging in te dienen. De hiervoor aangehaalde rechtspraak biedt ook dan goede aanknopingspunten om een eisenwijziging nog toe te staan. [noot:18]

mr. J.W.A. Meesters, advocaat bij Houthoff Buruma

» Voetnoten

[1]

Art. 2.131 Aanbestedingswet.

[2]

Kamerstukken II 2008-2009, 32 027, nr. 3, p. 18-19.

[3]

Zie onder meer Hof Amsterdam 17 augustus 2010, ECLI:NL:GHAMS:2010:BN5585; Hof Den Haag 17 mei 2011, ECLI:NL:GHDHA:2011:BQ4365; Hof Arnhem-Leeuwarden 17 september 2013, ECLI:NL:GHARL:2013:6838; Hof den Bosch 17 februari 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:479; Hof Amsterdam 17 maart 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:812. Zie tevens het artikel van Oudenhoven en Snel in *TA* 2015/34, waarin een overzicht wordt gegeven van de relevante rechtspraak ten aanzien van dit onderwerp en het artikel van

Heeswijck in «JAAN» 2015, p. 874, Hoger beroep in aanbestedingsgeschillen in kort geding: nieuwe ronde, nieuwe kansen of doodlopend pad?

[4]

Deze regel ligt besloten in art. 347 lid 1 Rv. Zie een uitgebreid artikel over deze regel van B.T.M. van der Wiel in *TCR* 2012, nr. 3, p. 71-82.

[5]

HR 20 juni 2008, *NJ* 2009, 21, r.o. 4.2.2-4.2.3 (*Willemsen/NOM*).

[6]

HR 20 juni 2008, *NJ* 2009, 21, r.o. 4.2.4 (*Willemsen/NOM*).

[7]

HR 19 juni 2009, *NJ* 2010, 154, r.o. 2.4.3-2.4.4 (*Wertenbroek q.q./ Van Vlerken*).

[8]

HR 19 juni 2009, *NJ* 2010, 154, r.o. 2.4.4 (*Wertenbroek q.q./ Van Vlerken*).

[9]

HR 19 juni 2009, *NJ* 2010, 154 (*Wertenbroek q.q./ Van Vlerken*).

[10]

Zie Hof Den Haag 21 april 2015, ECLI:NL:GHDHA:2015:823, «JAAN» 2015, p. 874 2015/96; Hof Den Bosch 17 februari 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:479, *NJF* 2015/241, «JAAN» 2015/63 m.nt. T.H. Chen; Hof Den Bosch 13 augustus 2013, ECLI:NL:GHSHE:2013:3716, «JAAN» 2013/167.

[11]

Met dit laatste doelde het hof op de omstandigheid dat de aanbestedende dienst, naar aanleiding van de vordering van de winnaar als tussenkomende partij om de aanbestedende dienst te verbieden de opdracht aan een ander te gunnen dan aan haar, had bevestigd voornemens te zijn de opdracht definitief te gunnen aan de winnaar. Zie het vonnis in eerste aanleg, Vزر. Rb. Den Haag 31 oktober 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:13395, r.o. 4.13.

[12]

Zie ook B.T.M. van der Wiel in *TCR* 2012, nr. 3, p. 72, die in gelijke zin overweegt ten aanzien van anticipatie op standpunten van de wederpartij.

[13]

Art. 2.129 Aanbestedingswet.

[14]

Hof Den Bosch 17 februari 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:479, r.o. 4.4.4.

[15]

Dit geldt nog eens te meer in kort geding.

[16]

Zie de hiervoor aangehaalde uitzondering op de twee-conclusie-regel in het arrest *Wertenbroek q.q./ Van Vlerken*.

[17]

Strijd met de goede procesorde doet zich dan evenmin voor.

[18]

In dat geval is de appellant wel aan de genade van het hof overgeleverd, zie art. 130 lid 1 en 2 Rv.